



مجموعه طرح‌ها، آیین‌نامه‌ها و
دستورالعمل‌های آموزشی

دروس عالی

(خارج غیرفقه و اصول)

حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش حوزه‌های علمیه
مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه علمی

بهمن‌ماه ۱۴۰۴

شناسنامه



عنوان کتاب: دروس عالی (خارج غیرفقه و اصول) حوزه‌های علمیه
تدوین و تنظیم: مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه علمی (معاونت آموزش حوزه‌های علمیه)
سرشناسنامه:
عنوان:
مشخصات ظاهری:
شابک:
موضوع:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابخانه ملی:

نام کتاب :	دروس عالی (خارج غیرفقه و اصول) حوزه‌های علمیه
تدوین و تنظیم:	مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه علمی (معاونت آموزش حوزه‌های علمیه)
نشر :	
تیراژ :	
ویراستار:	
قطع :	
چاپ:	
شابک:	
قیمت:	

محتوای این کتاب بر اساس مصوبات شورای عالی و همچنین دستورالعمل‌های ابلاغی معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تدوین و تنظیم شده است.

فهرست

پیش‌گفتار.....	۱
طرح توسعه منهج دروس خارج فقه و اصول به علم کلام و تفسیر.....	۶
آیین نامه برگزاری دروس عالی غیر فقه و اصول.....	۲۰
مقدمه.....	۲۰
تعریف.....	۲۱
ویژگی‌ها.....	۲۱
نحوه تعیین درس عالی و صدور مجوز.....	۲۲
شرایط متقاضیان تدریس.....	۲۳
شرایط طلاب شرکت‌کننده در دروس عالی.....	۲۶
سایر موارد.....	۲۷
دستورالعمل برگزاری دروس عالی.....	۳۶
مقدمه.....	۳۶
تعاریف.....	۳۸
الف) موضوعات و منهج علمی در «دروس عالی».....	۴۱
ب) احراز صلاحیت علمی داوطلبان تدریس.....	۴۳
ج) شرایط طلاب شرکت‌کننده در «دروس عالی».....	۴۹
د) ارزیابی «دروس عالی».....	۵۳
ه) هیأت ارزیاب.....	۵۵
و) امتیازات و حمایت.....	۵۶





پیش‌گفتار

نظام آموزشی حوزه‌های علمیه، به‌عنوان مهم‌ترین نهاد تربیت و تأمین نیروی انسانی متخصص دینی، همواره در طول تاریخ با دو بال «ثبات و اصالت» از یک سو و «تحول و پویایی» از سوی دیگر، به حیات علمی خود ادامه داده است. معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، با درک عمیق از این ضرورت تاریخی و با عنایت به مجموعه منویات رهبر معظم انقلاب مدظله‌العالی و مراجع عظام تقلید دامت‌برکاتهم برنامه ریزی نظام آموزشی حوزه را با توجه به پاسخگویی به نیازهای روز جامعه، به عنوان خط‌مشی و راهبرد خود قرار داده و نسبت به طراحی و اجرای طرح‌های تحولی و بنیادین، در سطحی جامع و گسترده اقدام نموده است.

این مجموعه از طرح‌ها، با هدف احیای سنت‌های اصیل حوزوی در کنار بهره‌گیری از روش‌های نوین آموزشی، درصدد است تا ضمن حفظ عمق و اتقان علمی، انعطاف و کارآمدی لازم را برای تربیت فقیهان و متخصصانی توانمند در مواجهه با مسائل نوپدید و معاصر فراهم آورد.

«مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه علمی» یکی از مدیریت‌های معاونت آموزش حوزه‌های علمیه می‌باشد که به عنوان بازوی فکری و اجرایی معاونت آموزش، مأموریت دارد تا با انجام «مطالعات بنیادین»، «مطالعات تطبیقی»، «وضعیت‌سنجی دقیق»، به «تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های آموزشی»، «طراحی، ارزیابی و تدوین برنامه‌های درسی سطوح مختلف عمومی و تخصصی، منابع آموزشی و تصویب‌خواهی آن‌ها»، پرداخته و بستر لازم را برای ارتقای کیفی و کمی آموزش حوزه‌های علمیه ایجاد نماید.

2

دوره دوم
درس خارج

در همین راستا و در ادامه مسیر تحول، یکی از اقدامات کلیدی معاونت آموزش، موضوع «دروس عالی (خارج غیرفقه و اصول)» می‌باشد.

لذا به منظور توسعه منهج و روش استدلالی و تحقیقی دروس خارج فقه و اصول به سایر دانش‌های حوزوی، طرحی برای برگزاری و رسمیت‌بخشی به «دروس خارج غیرفقه و اصول» که در این طرح و آیین‌نامه به عنوان «دروس عالی» تدوین گردید. این برنامه با هدف

ساماندهی، ارزیابی و اعتباربخشی به مرحله عالی دانش‌های حوزوی
غیرفقه و اصول طراحی شده است تا بستر مناسبی برای ارائه دروس
استدلالی و استنباطی در سطح علمی و روشی دروس خارج فقه و اصول
مرسوم در حوزه‌های علمیه فراهم آورد. در این راستا، «دروس عالی
(خارج غیرفقه و اصول)» به عنوان مقطعی که به بررسی استدلالی
مسائل دانش‌های مذکور بر اساس منابع معتبر توسط صاحب‌نظران
می‌پردازد، نقطه آغازین این ساختار منسجم است.

3

دروس عالی
حوزه‌های علمیه

«دروس عالی (خارج غیرفقه و اصول)» دارای ویژگی‌های
مشخصی از جمله: بررسی موضوعات با روش معتبر، تبیین کامل
مسئله با ذکر مبادی تصویری و تصدیقی، تحلیل آیات و روایات مرتبط
با اعتبارسنجی، بررسی دلایل عقلی و سایر ادله معتبر، و نهایتاً
جمع‌بندی مباحث با بیان نظر مختار می‌باشند.

برای برگزاری این دروس، مجوز لازم توسط شورای عالی صادر
می‌شود و دانش‌های «تفسیر و علوم قرآنی»، «علوم حدیث»، «کلام»،

«رجال و درایه»، «فلسفه»، «تاریخ و سیره» و «ادبیات عربی» دارای مجوز برگزاری هستند.

این طرح که توسط معاونت آموزش در سال ۱۳۹۹ به شورای محترم عالی، پیشنهاد شده بود، در قالب مصوبه ۱۴۹۳ مصوب شد و سپس آیین‌نامه آن نیز توسط همین معاونت و بر اساس مصوبه ۱۴۹۳ با انجام بررسی‌های گسترده و مشورت با کارشناسان، اساتید و صاحب‌نظران برجسته، تدوین و به شورای عالی پیشنهاد شد و آن شورا نیز در جلسات ۴۵، ۴۸ و ۴۹ مورخ ۴، ۱۸ و ۱۴۰۴/۰۷/۲۰ (دوره نهم) شورای عالی «آیین‌نامه دروس عالی» را بررسی نمود و در قالب مصوبه شماره ۲۰۵۳ ابلاغ فرمودند که الحمدلله گامی اساسی در جهت برگزاری، ساماندهی، ارزیابی و اعتباربخشی به مرحله عالی دانش‌های حوزوی غیرفقه و اصول محسوب می‌شود.

در همین راستا، معاونت آموزش اقدام به تدوین «دستورالعمل برگزاری دروس عالی (خارج غیرفقه و اصول)» نیز نموده که در همین کتاب آمده است. در این دستورالعمل که به منظور اجرایی شدن مصوبه

۲۰۵۳ و با استفاده از مواد مختلف ابلاغی آن تدوین شده است، شامل شش بخش اصلی است: موضوعات و منهج علمی در «دروس عالی»، احراز صلاحیت علمی داوطلبان تدریس، شرایط طلاب شرکت‌کننده و نحوه اخذ مصاحبه علمی، ارزیابی دروس عالی، هیأت ارزیاب، و امتیازات و حمایت‌ها.

امید است که اجرای این برنامه، گامی مؤثر در جهت پویایی هر چه بیشتر نظام آموزشی حوزه‌های علمیه، افزایش توانمندی علمی طلاب و اساتید و پاسخگویی بهتر به نیازهای فکری و دینی جامعه اسلامی باشد. از خداوند متعال توفیق روزافزون همگان را در این مسیر خواستاریم.

معاونت آموزش حوزه‌های علمیه

اسفندماه ۱۴۰۴

طرح

**توسعه منهج و روش درس
خارج فقه و اصول به علم
کلام و تفسیر**

شناسنامه

شماره مصوبه:

۱۴۹۳

عنوان مصوبه:

ارائه طرح‌نامه در خصوص توسعه

منهج و روش دروس خارج فقه و اصول به علم کلام و

تفسیر

آخرین مرجع مصوب کننده: شورای عالی حوزه‌های

علمیه

تاریخ تصویب:

۱۳۹۹/۱۲/۲۲

شماره جلسه:

۵۵ (دوره هشتم)

ارائه طرح‌نامه

**در خصوص توسعه منهج و روش
دروس خارج فقه و اصول
به علم کلام و تفسیر**

متن مصوبه

مقرر گردید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه طرح‌نامه‌ای را
در خصوص توسعه و تعمیم منهج و روش دروس خارج فقه و
اصول به علم کلام و علم تفسیر مشتمل بر موارد ذیل تهیه و به
شورای عالی حوزه‌های علمیه جهت تصویب ارائه نماید:

الف) دروس سطوح دو علم مذکور کاملاً مشخص و تعریف
شده باشد؛

ب) خصوصیات، مشخصات و محتوای علوم مذکور در مرحله
عالی تعریف و مشخص گردد؛

ج) با عنایت به اختصاص اصلاحات «خارج»، «مجتهد» و
«اجتهاد» به علم فقه و اصول، از استعمال آنها در خصوص علوم
دیگر احتراز گردد و به جای آن اصلاحاتی از قبیل (درس عالی
کلام، تفسیر و ...)، نظریه پرداز، صاحب نظر و شبیه آن استفاده

12

دروس عالی
حوزه‌های علمیه

گردد؛

د) پس از تصویب طرح‌نامه مذکور نسبت به شرایط و نحوه احراز صلاحیت علمی اساتید این علوم در مرحله عالی تصمیم‌گیری خواهد شد؛

ه) ضمن اختصاص برخی از امتیازات اساتید دروس خارج فقه و اصول برای اساتید مرحله عالی علوم دیگر، مانند کلام و فلسفه به نحوی تدبیر گردد که فقه و فقاہت هم عرض علوم مذکور قرار نگیرد.

13

دروس عالی
حوزه‌های علمیه

سید هاشم حسینی بوشهری
دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

ارائه طرح‌نامه در خصوص توسعه منهج و روش دروس خارج فقه و اصول به علم کلام و تفسیر

متن مصوبه:

مقرر گردید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه طرح‌نامه‌ای را درخصوص توسعه و تکمیل منهج و روش دروس خارج فقه و اصول به علم

کلام و علم تفسیر مشتمل بر موارد ذیل تهیه و به شورای عالی حوزه‌های علمیه جهت تصویب ارائه نماید:

الف) دروس سطوح دو علم مذکور کاملاً مشخص و تعریف شده باشد؛

ب) خصوصیات، مشخصات و محتوای علوم مذکور در مرحله عالی تعریف و مشخص گردد؛

ج) با عنایت به اختصاص اصلاحات «خارج»، «مجتهد» و «اجتهاد» به علم فقه و اصول، از استعمال آنها در خصوص علوم دیگر

احتراز گردد و به جای آن اصلاحاتی از قبیل (درس عالی کلام، تفسیر و ...) نظریه پرداز، صاحب نظر و شبیه آن استفاده گردد؛

د) پس از تصویب طرح‌نامه مذکور نسبت به شرایط و نحوه احراز صلاحیت علمی اساتید این علوم در مرحله عالی تصمیم‌گیری خواهد

شد؛

هـ) ضمن اختصاص برخی از امتیازات اساتید دروس خارج فقه و اصول برای اساتید مرحله عالی علوم دیگر، مانند کلام و فلسفه به

نحوی تدبیر گردد که فقه و فقهات هم عرض علوم مذکور قرار نگیرد.

سید هاشم حسینی یوشهری

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه

آیین نامه برگزاری

دروس عالی غیر فقه و اصول

شناسنامه

شماره مصوبه: ۲۰۵۳

تاریخ تصویب: ۱۴۰۴/۰۷/۲۰

آخرین مرجع تأیید کننده: شورای عالی حوزه‌های

علمیه

شماره جلسه: ۴۵، ۴۸ و ۴۹ (دوره نهم)

آیین نامه برگزاری دروس عالی غیر فقه و اصول

در جلسه ۴۵، ۴۸ و ۴۹ شورای عالی حوزه های علمیه
مورخ ۴، ۱۸ و ۲۰/۰۷/۱۴۰۴ دوره نهم «آیین نامه
برگزاری دروس عالی غیر فقه و اصول به شرح ذیل تصویب
گردید:

مقدمه

20

دروس عالی
حوزه های علمیه

در راستای اجرای مصوبه ۱۴۹۳ شورای عالی حوزه های
علمیه و به منظور توسعه منهج و روش استدلالی و تحقیقی
دروس خارج فقه و اصول به سایر دانش های حوزوی که در
حد درس خارج فقه و اصول و به صورت استدلالی و استنباطی
ارائه می شود و ساماندهی ارزیابی و اعتبار بخشی به مرحله
عالی دانش های مذکور، «آیین نامه برگزاری دروس عالی
غیر فقه و اصول» به شرح ذیل تدوین گردید:

تعریف

ماده ۱: دروس عالی غیر فقه و اصول دروسی است که در آن به بررسی استدلالی مسائل دانش‌های غیر فقه و اصول براساس منابع معتبر در مستوای علمی و روشی دروس خارج فقه و اصول مرسوم در حوزه‌های علمیه، توسط صاحب‌نظران دانش‌های مذکور پرداخته می‌شود.

ویژگی‌ها

ماده ۲: دروس عالی غیر فقه و اصول دارای ویژگی‌های زیر می‌باشند:

- (۱) بررسی موضوعات و مسائل هر دانش با اتخاذ روش معتبر؛
- (۲) تبیین کامل و جامع مسئله و بیان شقوق و فروع آن با ذکر مبادی تصویری و تصدیقی هر مسئله؛
- (۳) تحلیل و بررسی آیات مرتبط با موضوع؛
- (۴) تحلیل و بررسی روایات مرتبط و اعتبارسنجی آن‌ها؛
- (۵) تحلیل و بررسی دلایل عقلی و سایر ادله معتبر و مرتبط با مسئله و نسبت سنجی بین آن‌ها؛
- (۶) تبیین و بررسی دقیق نظریات و اقوال معتبر و قابل طرح و بررسی در هر مسئله؛
- (۷) جمع‌بندی مباحث و بیان نظر مختار.

تبصره ۱: علاوه بر موارد فوق، کلیات روش و منهج اختصاصی هر حوزه دانشی با پیشنهاد معاونت آموزش حوزه‌های علمیه - که پس از مشورت با صاحب‌نظران مرتبط تهیه خواهد شد - حسب مورد در هیئت‌های موضوع ماده ۶ این آیین‌نامه طرح و به تصویب خواهد رسید.

تبصره ۲: چنانچه اساتید صاحب‌نظر در حوزه‌های دانشی مورد تدریس خود، منهج و روش خاصی را داشته باشند؛ به صورت موردی در هیئت‌های موضوع ماده ۶ این آیین‌نامه طرح و نسبت به آن تصمیم‌گیری خواهد شد.

نحوه تعیین درس عالی و صدور مجوز

ماده ۳: مجوز برگزاری دروس عالی برای هر دانش با پیشنهاد مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و یا یکی از اعضای شورای عالی حوزه‌های علمیه و تصویب شورای عالی خواهد بود.

تبصره: دانش‌های تفسیر و علوم قرآنی، علوم حدیث، کلام، رجال و درایه، فلسفه، تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام و ادبیات عرب؛ دارای مجوز برگزاری دروس عالی می‌باشند.

شرایط متقاضیان تدریس

ماده ۴: شرایط عمومی متقاضیان تدریس دروس عالی حوزه‌های

علمیه، همان شرایط عمومی اساتید حوزه‌های علمیه موضوع ماده

۵ مصوبه ۹۴۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه می‌باشد.

ماده ۵: شرایط اختصاصی متقاضیان تدریس دروس عالی عبارتند

از:

۱) دارا بودن حداقل ۶ سال سابقه تحصیل دروس خارج فقه

و اصول با ارائه گواهی از مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و یا

استاد مربوطه دارای شرایط یا تأیید سه نفر از اساتید مورد تأیید

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه مبنی بر حضور فرد متقاضی

در درس مذکور و یا دارا بودن مدرک سطح ۴ در حوزه دانشی

فقه و اصول؛

۲) دارا بودن حکم و یا مجوز رسمی تدریس دروس فقه و^۲

اصول در سطح سه؛

۱. منظور از حکم تدریس در این بند، حکم تدریسی است که براساس مصوبه ۱۴۳۸

شورای عالی حوزه‌های علمیه، صادر می‌گردد.

۲. منظور از مجوز تدریس دارا بودن کد استادی در سامانه اساتید سطوح عالی حوزه‌های

علمیه (بدون طی مراحل ذکر شده در مصوبه ۱۴۳۸) می‌باشد.

۳) دارا بودن ۸ سال سابقه تدریس موفق^۳ دروس اصلی تخصصی در رشته و گرایش دانش مرتبط با درس عالی مورد تقاضا در مقطع سطح ۴؛

۴) دارا بودن سابقه پژوهش و تألیف مناسب در حوزه دانشی درس عالی مورد تقاضا با تأیید معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه؛

۵) دارا بودن مدرک سطح ۴ و یا معادل آن در حوزه دانشی مرتبط با درس عالی مورد تقاضا.

تبصره: در موارد خاص و به صورت موردی چنانچه متقاضی تدریس درس عالی فاقد برخی از شرایط فوق باشد، یا برخی از شرایط را به صورت کامل دارا نباشد لکن دارای اشتغال علمی در درس مورد تقاضا بوده و یا از لحاظ علمی مورد تأیید سه نفر از اساتیدی - که براساس این آیین‌نامه دارای حکم تدریس دروس عالی می‌باشند - قرار گیرند؛ هیئت موضوع ماده ۶ این آیین‌نامه در خصوص صلاحیت تدریس ایشان تصمیم‌گیری خواهد نمود.

۳. منظور از تدریس موفق، تدریسی می‌باشد که براساس شاخص‌های معاونت آموزش حوزه‌های علمیه حائز حداقل امتیاز لازم باشد.

ماده ۶: تأیید صلاحیت نهایی متقاضیان تدریس دروس عالی، توسط هیئت‌های منتخب شورای عالی حوزه‌های علمیه انجام می‌گیرد.

تبصره ۱: هیئت موضوع این بند در هر حوزه دانشی، سه نفر از اساتید و صاحب‌نظران در همان حوزه دانشی می‌باشند؛ که توسط مدیر حوزه‌های علمیه معرفی و به تأیید شورای عالی حوزه‌های علمیه می‌رسد.

تبصره ۲: دستورالعمل مربوط به نحوه ارزیابی موضوع این بند توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تهیه و به تأیید مدیر حوزه‌های علمیه خواهد رسید.

25

دروس عالی

حوزه‌های علمیه

تبصره ۳: تأیید اعضای این هیئت توسط شورای عالی حوزه‌های علمیه، به منزله صدور مجوز تدریس در دروس عالی مرتبط با همان حوزه دانشی برای ایشان می‌باشد.

ماده ۷: به متقاضیان تدریس دروس عالی حوزه‌های علمیه پس از احراز شرایط عمومی و اختصاصی، مجوز تدریس «دروس عالی» در همان حوزه دانشی مورد تقاضا توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه اعطا خواهد شد.

شرایط طلاب شرکت کننده در دروس عالی

ماده ۸: طلاب دارای یکی از شرایط ذیل، می‌توانند در دروس عالی شرکت نمایند:

(۱) دارا بودن حداقل مدرک سطح ۳ در رشته تخصصی مرتبط با درس عالی موضوع تحصیل؛

(۲) اتمام دروس سطوح عالی و شرکت و اخذ نمره قبولی در متون اصلی حوزه دانشی مرتبط با درس عالی مورد تحصیل.

تبصره ۱: متون اصلی موضوع این بند برای هر حوزه دانشی، با پیشنهاد معاونت آموزش حوزه‌های علمیه و تأیید نهایی هیئت موضوع ماده ۶ این آیین‌نامه در همان حوزه دانشی، تعیین و ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۲: طلابی که دارای مدرک سطح ۳ در رشته تخصصی غیر مرتبط با موضوع تحصیل دروس عالی می‌باشند؛ با گذراندن متون اصلی موضوع این بند می‌توانند در دروس عالی مربوطه شرکت نمایند.

ماده ۹: طلابی که در دروس عالی شرکت می‌کنند باید سابقه شرکت در دروس خارج فقه و اصول به مدت ۲ سال را داشته باشند یا باید همزمان با شرکت در درس عالی در دروس خارج فقه و اصول نیز به مدت ۲

سال شرکت نمایند؛ در این صورت حضور طلبه در درس خارج فقه، خارج اصول و درس عالی همزمان ثبت و مورد مصاحبه علمی براساس مصوبه ۱۰۵۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه قرار خواهد گرفت و به عنوان یکسال سابقه تحصیلی ثبت می‌گردد.

سایر موارد

ماده ۱۰: معاونت آموزش و معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه موظف به برنامه‌ریزی جهت حمایت و پشتیبانی محتوایی از «دروس عالی»، می‌باشند.

ماده ۱۱: ارزیابی سالانه کمی و کیفی این دروس، توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه انجام و گزارش آن به شورای عالی حوزه‌های علمیه ارائه می‌گردد.

ماده ۱۲: دستورالعمل اجرایی این آیین‌نامه، توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تدوین شده و پس از تأیید مدیرحوزه‌های علمیه، لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده ۱۳: این آیین‌نامه در ۱۳ ماده و ۹ تبصره در جلسات ۴۵، ۴۸ و ۴۹ مورخ ۴، ۱۸ و ۱۴۰۴/۰۷/۲۰ به تصویب شورای عالی حوزه‌های علمیه رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجرا می‌باشد.

محمد مهدی شب‌زنده‌دار

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمی

آیین‌نامه برگزاری دروس عالی غیر فقه و اصول

متن مصوبه:

در جلسه ۴۵، ۴۸ و ۴۹ شورای عالی حوزه‌های علمی مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۲۰ و ۱۴۰۴/۰۷/۲۱ (دوره نهم) «آیین‌نامه برگزاری دروس عالی غیر فقه و اصول»، به شرح ذیل تصویب گردید:

مقدمه:

در راستای اجرای مصوبه ۱۴۹۳ شورای عالی حوزه‌های علمی و به منظور توسعه منهج و روش استدلالی و تحقیقی دروس خارج فقه و اصول به سایر دانش‌های حوزوی - که در حد درس خارج فقه و اصول و به صورت استدلالی و استنباطی ارائه می‌شود - و ساماندهی، ارزیابی و اعتباربخشی به مرحله عالی دانش‌های مذکور؛ آیین‌نامه «برگزاری دروس عالی غیر فقه و اصول» به شرح ذیل تدوین گردید:

ماده ۱: دروس عالی غیر فقه و اصول دروسی است که در آن به بررسی استدلالی مسائل دانش‌های غیر فقه و اصول براساس منابع معتبر در مستوای علمی و روشی دروس خارج فقه و اصول مرسوم در حوزه‌های علمی، توسط صاحب‌نظران دانش‌های مذکور پرداخته می‌شود.

ماده ۲: دروس عالی غیر فقه و اصول دارای ویژگی‌های زیر می‌باشند:

- ۱- بررسی موضوعات و مسائل هر دانش یا اتخاذ روش معتبر؛
- ۲- تبیین کامل و جامع مسئله و بیان شقوق و فروع آن با ذکر مبادی تصوری و تصدیقی هر مسئله؛
- ۳- تحلیل و بررسی آیات مرتبط با موضوع؛
- ۴- تحلیل و بررسی روایات مرتبط و اعتبارسنجی آن‌ها؛
- ۵- تحلیل و بررسی دلایل عقلی و سایر ادله معتبر و مرتبط با مسئله و نسبت سنجی بین آن‌ها؛
- ۶- تبیین و بررسی دقیق نظریات و اقوال معتبر و قابل طرح و بررسی در هر مسئله؛
- ۷- جمع بندی مباحث و بیان نظر مختار.

تبصره ۱: علاوه بر موارد فوق، کلیات روش و منهج اختصاصی هر حوزه دانشی با پیشنهاد معاونت آموزش حوزه‌های علمی - که پس از مشورت با صاحب‌نظران مرتبط تهیه خواهد شد - حسب مورد در هیئت‌های موضوع ماده ۶ این آیین‌نامه طرح و به تصویب خواهد رسید.

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

تبصره ۲: چنانچه اساتید صاحب‌نظر در حوزه‌های دانشی مورد تدریس خود، منبع و روش خاصی را داشته باشند؛ به صورت موردی در هیئت‌های موضوع ماده ۶ این آیین‌نامه طرح و نسبت به آن تصمیم‌گیری خواهد شد.

ماده ۳: مجوز برگزاری دروس عالی برای هر دانش با پیشنهاد مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و یا یکی از اعضای شورای عالی حوزه‌های علمیه و تصویب شورای عالی خواهد بود.

تبصره: دانش‌های تفسیر و علوم قرآنی، علوم حدیث، کلام، رجال و درایه، فلسفه، تاریخ و سیره پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) و اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم‌السلام) و ادبیات عرب؛ دارای مجوز برگزاری دروس عالی می‌باشند.

ماده ۴: شرایط عمومی متقاضیان تدریس دروس عالی حوزه‌های علمیه، همان شرایط عمومی اساتید حوزه‌های علمیه موضوع ماده ۵ مصوبه ۹۴۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه می‌باشد.

ماده ۵: شرایط اختصاصی متقاضیان تدریس دروس عالی عبارتند از:

۱- دارا بودن حداقل ۶ سال سابقه تحصیل دروس خارج فقه و اصول با ارائه گواهی از مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و یا استاد مربوطه دارای شرایط یا تأیید سه نفر از اساتید مورد تأیید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه مبنی بر حضور فرد متقاضی در درس مذکور و یا دارا بودن مدرک سطح ۴ در حوزه دانشی فقه و اصول؛

۲- دارا بودن حکم^۱ و یا مجوز^۲ رسمی تدریس دروس فقه و اصول در سطح سه؛

۳- دارا بودن ۸ سال سابقه تدریس موفق^۳ دروس اصلی تخصصی در رشته و گرایش دانش مرتبط با درس عالی مورد تقاضا در مقطع سطح ۴؛

۴- دارا بودن سابقه پژوهش و تألیف مناسب در حوزه دانشی درس عالی مورد تقاضا با تأیید معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه؛

۵- دارا بودن مدرک سطح ۴ و یا معادل آن در حوزه دانشی مرتبط با درس عالی مورد تقاضا.

تبصره: در موارد خاص و به صورت موردی چنانچه متقاضی تدریس درس عالی فاقد برخی از شرایط فوق باشد، یا برخی از شرایط را به صورت کامل دارا نباشد لکن دارای اشتغال علمی در درس مورد تقاضا بوده و یا از لحاظ علمی مورد تأیید سه نفر از اساتیدی - که براساس این آیین‌نامه دارای حکم تدریس دروس عالی می‌باشند - قرار گیرند؛ هیئت موضوع ماده ۶ این آیین‌نامه در خصوص صلاحیت تدریس ایشان تصمیم‌گیری خواهد نمود.

۱. منظور از حکم تدریس در این بند، حکم تدریسی است که براساس مصوبه ۱۳۳۸ شورای عالی حوزه‌های علمیه، صادر می‌گردد.

۲. منظور از مجوز تدریس دارا بودن گد استادی در سامانه اساتید سطوح عالی حوزه‌های علمیه (بدون طی مراحل ذکر شده در مصوبه ۱۳۳۸) می‌باشد.

۳. منظور از تدریس موفق، تدریسی می‌باشد که براساس شاخص‌های معاونت آموزش حوزه‌های علمیه حائز حداقل امتیاز لازم باشد.

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

ماده ۶: تأیید صلاحیت نهایی متقاضیان تدریس دروس عالی، توسط هیئت‌های منتخب شورای عالی حوزه‌های علمیه انجام می‌گیرد.

تبصره ۱: هیئت موضوع این بند در هر حوزه دانشی، سه نفر از اساتید و صاحب‌نظران در همان حوزه دانشی می‌باشند؛ که توسط مدیرحوزه‌های علمیه معرفی و به تأیید شورای عالی حوزه‌های علمیه می‌رسد.

تبصره ۲: دستورالعمل مربوط به نحوه ارزیابی موضوع این بند توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تهیه و به تأیید مدیر حوزه‌های علمیه خواهد رسید.

تبصره ۳: تأیید اعضای این هیئت توسط شورای عالی حوزه‌های علمیه، به منزله صدور مجوز تدریس در دروس عالی مرتبط با همان حوزه دانشی برای ایشان می‌باشد.

ماده ۷: به متقاضیان تدریس دروس عالی حوزه‌های علمیه پس از احراز شرایط عمومی و اختصاصی، مجوز تدریس «دروس عالی» در همان حوزه دانشی مورد تقاضا توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه اعطا خواهد شد.

ماده ۸: طلاب دارای یکی از شرایط ذیل، می‌توانند در دروس عالی شرکت نمایند:

۱- دارا بودن حداقل مدرک سطح ۳ در رشته تخصصی مرتبط با درس عالی موضوع تحصیل؛

۲- اتمام دروس سطوح عالی و شرکت و اخذ نمره قبولی در متون اصلی حوزه دانشی مرتبط با درس عالی مورد تحصیل.
تبصره ۱: متون اصلی موضوع این بند برای هر حوزه دانشی، با پیشنهاد معاونت آموزش حوزه‌های علمیه و تأیید نهایی هیئت موضوع ماده ۶ این آیین‌نامه در همان حوزه دانشی، تعیین و ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۲: طلابی که دارای مدرک سطح ۳ در رشته تخصصی غیر مرتبط با موضوع تحصیل دروس عالی می‌باشند؛ با گذراندن متون اصلی موضوع این بند می‌توانند در دروس عالی مربوطه شرکت نمایند.

ماده ۹: طلابی که در دروس عالی شرکت می‌کنند باید سابقه شرکت در دروس خارج فقه و اصول به مدت ۲ سال را داشته باشند یا باید همزمان با شرکت در درس عالی در دروس خارج فقه و اصول نیز به مدت ۲ سال شرکت نمایند؛ در این صورت حضور طلبه در درس خارج فقه، خارج اصول و درس عالی همزمان ثبت و مورد مصاحبه علمی براساس مصوبه ۱۰۵۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه قرار خواهد گرفت و به عنوان یکسال سابقه تحصیلی ثبت می‌گردد.

ماده ۱۰: معاونت آموزش و معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه موظف به برنامه‌ریزی جهت حمایت و پشتیبانی محتوایی از «دروس عالی»، می‌باشند.

ماده ۱۱: ارزیابی سالانه کمی و کیفی این دروس، توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه انجام و گزارش آن به شورای عالی حوزه‌های علمیه ارائه می‌گردد.

شماره مصوبه: ۲۰۵۳

شماره جلسه: ۴۸۴۵ و ۴۹ (دوره ۳)

تاریخ جلسه: ۱۴۰۴/۰۷/۲۳ و ۱۴۰۴/۰۷/۲۴

تاریخ ثبت: ۱۴۰۴/۰۷/۲۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



شورای عالی حوزه‌های علمیه

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

ماده ۱۲: دستورالعمل اجرایی این آیین‌نامه، توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تدوین شده و پس از تأیید مدیر حوزه‌های علمیه، لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده ۱۳: این آیین‌نامه در ۱۳ ماده و ۹ تبصره در جلسات ۴۵، ۴۸ و ۴۹ مورخ ۴، ۱۸ و ۱۴۰۴/۰۷/۲۰ به تصویب شورای عالی حوزه‌های علمیه رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجرا می‌باشد.

محمد مهدی شب‌زنده‌دار

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه

دستور العمل

دروس عالی

(خارج غیر فقہ و اصول)

شناسنامه

شماره نامه: ۱۳/۳۸۶۹۸

تاریخ تأیید: ۱۴۰۴/۱۱/۰۶

آخرین مرجع تأیید کننده: مدیر حوزه‌های علمیه

دروس عالی

(خارج غیر فقه و اصول)

مقدمه

در راستای اجرای مصوبه ۱۴۹۳ شورای عالی حوزه‌های علمیه و به منظور توسعه منهج و روش استدلالی و تحقیقی دروس خارج فقه و اصول به سایر دانش‌های حوزوی - که در حد درس خارج فقه و اصول و به صورت استدلالی و استنباطی ارائه می‌شود - و ساماندهی، ارزیابی و اعتباربخشی به مرحله عالی دانش‌های مذکور، معاونت آموزش حوزه‌های علمیه طی بررسی‌های مختلف و مشورت با کارشناسان، اساتید و صاحب‌نظران مختلف و همچنین استفاده از فعالیت‌هایی که سابقاً در معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه صورت گرفته بود، آیین‌نامه «برگزاری «دروس عالی»» را تدوین و جهت تصویب‌خواهی به شورای محترم عالی تقدیم نمود.

شورای محترم عالی حوزه‌های علمیه نیز طی جلسات جلسه ۴۵، ۴۸ و ۴۹ در مورخ ۴، ۱۸ و ۲۰/۰۷/۱۴۰۴ (دوره نهم)، آیین‌نامه مذکور را بررسی و در قالب مصوبه شماره ۲۰۵۳ ابلاغ نموده است.

هم اکنون و به منظور اجرایی شدن مصوبه ۲۰۵۳، و با استفاده و
درج از مواد مختلف ابلاغی این مصوبه، معاونت آموزش نسبت به
تدوین و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی «دروس عالی» (خارج
غیرفقه و اصول)» به شرح ذیل اقدام نموده است.

تعاریف

«دروس عالی»: دروسی است که در آن به بررسی استدلالی مسائل دانش‌های غیر فقه و اصول براساس منابع معتبر در مستوای علمی و روشی دروس خارج فقه و اصول مرسوم در حوزه‌های علمیه، توسط صاحب‌نظران دانش‌های مذکور پرداخته می‌شود.

هیأت ارزیاب: جمعی متشکل از سه نفر از اساتید و صاحب‌نظران در هر حوزه دانشی بوده و مسئول تایید صلاحیت متقاضیان تدریس می‌باشند که توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه به مدیر محترم حوزه‌های علمیه پیشنهاد شده و برای تصویب و تأیید به شورای عالی حوزه‌های علمیه معرفی می‌شوند.

مصاحبه علمی: امتحان شفاهی از «دروس عالی» که در پایان هر سال شرکت در دروس مذکور، گرفته می‌شود.

استاد ممتحن: روحانی فاضل و استاد مجربی است که در چارچوب ضوابط و مقررات تعیین شده، میزان توانمندی و سنجش علمی تحصیلات دروس عالی طلاب را در همان موضوع و مباحثی که در هر دوره و سال تحصیلی فراگرفته است، با مصاحبه علمی مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

39

دروس عالی
حوزه‌های علمیه

مقاله علمی پژوهشی: مقاله‌ای است که به ارائه نظریه یا یافته‌های جدید علمی، ارائه تقریر و تبیین جدید از يك نظریه و یا ارائه نقد جامع علمی جدید می‌پردازد.

تقریر: به ارائه مکتوب نظرات درس استاد به بیان و قلم شاگرد گفته می‌شود.

ماده ۱: دستورالعمل مربوط به «دروس عالی»، در موضوعات

ذیل تدوین شده است:

الف) موضوعات و منهج علمی در «دروس عالی»

ب) احراز صلاحیت علمی داوطلبان تدریس

ج) شرایط طلاب شرکت کننده در «دروس عالی» و نحوه اخذ

مصاحبه علمی

د) ارزیابی «دروس عالی»

ه) هیأت ارزیاب

و) امتیازات و حمایت

الف) موضوعات و منهج علمی در «دروس عالی»

ماده ۲: دانش‌های مصوب ابلاغی مجاز به برگزاری «دروس

عالی»، عبارتند از:^۱

- ۱) دانش «تفسیر و علوم قرآنی»؛
- ۲) دانش «علوم حدیث، رجال و درایه»؛
- ۳) دانش «کلام اسلامی»؛
- ۴) دانش «فلسفه اسلامی»؛
- ۵) دانش «تاریخ و سیره پیامبر اعظم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم و اہل بیت عصمت و طہارت علیہم السَّلَام»؛
- ۶) دانش «ادبیات عربی».

41

دروس عالی

حوزه‌های علمیه

ماده ۳: «دروس عالی» دارای ویژگی‌های زیر می‌باشند:

۱) بررسی موضوعات و مسائل هر دانش با اتخاذ روش معتبر؛

۲) تبیین کامل و جامع مسئله و بیان شقوق و فروع آن با ذکر مبادی تصویری و تصدیقی هر مسئله؛

۱. دانش‌های ذکر شده در این ماده، مصوب شده در شورای محترم عالی حوزه‌های علمیه تا تاریخ ۱۴۰۴/۰۷/۲۲ می‌باشد.

- ۳) تحلیل و بررسی آیات مرتبط با موضوع؛
- ۴) تحلیل و بررسی روایات مرتبط و اعتبارسنجی آنها؛
- ۵) تحلیل و بررسی دلایل عقلی و سایر ادله معتبر و مرتبط با مسئله و نسبت سنجی بین آنها؛
- ۶) تبیین و بررسی دقیق نظریات و اقوال معتبر و قابل طرح و بررسی در هر مسئله؛
- ۷) جمع بندی مباحث و بیان نظر مختار.

تبصره: موارد ذکر شده در این ماده، ویژگی‌های عمومی این دروس است و البته برخی موارد در موضوعاتی این ویژگی‌ها بیشتر و در برخی موضوعات کمتر، خواهد بود.

ماده ۴: در صورت نیاز به تصویب منهج و روش اختصاصی برای «دروس عالی» هر دانش و یا تکمیل موارد مندرج در ماده ۳، پیشنهادات توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه بررسی و جهت تصویب‌خواهی به «هیأت ارزیاب» هر دانش ارائه خواهد شد.

ب) احراز صلاحیت علمی داوطلبان تدریس

ماده ۵: به داوطلبان تدریس «دروس عالی» حوزه‌های علمیه، در صورت داشتن «شرایط عمومی» و «شرایط اختصاصی هر حوزه دانشی» و پس از طی مراحل «احراز صلاحیت علمی و مهارتی»، از سوی هیئت ارزیاب، مجوز تدریس «دروس عالی» در همان حوزه دانشی اعطا خواهد شد.

43

دروس عالی
حوزه‌های علمیه

تبصره: مدیریت امور اساتید موظف به ارزیابی سالیانه دروس اساتید، به ویژه از جهت اهتمام استاد به استفاده از منابع معتبر و ارائه مباحث در مستوای علمی و روشی دروس خارج فقه و اصول مرسوم در حوزه‌های علمیه، می‌باشد و گزارش آن نیز به هیات ارزیاب ارائه می‌گردد. تصمیم‌گیری در خصوص ادامه تدریس استاد، بر عهده «هیات ارزیاب» می‌باشد.

ماده ۶: شرایط عمومی جهت صدور مجوز برای اساتید متقاضی تدریس، عیناً همان شرایط در نظر گرفته شده در مصوبه ۹۴۴ شورای عالی و ملحقات آن می‌باشد.

ماده ۷: شرایط اختصاصی متقاضیان تدریس «دروس عالی»

عبارتند از:

۱) دارا بودن حداقل ۶ سال سابقه تحصیل دروس خارج فقه و اصول با ارائه گواهی از مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و یا استاد مربوطه دارای شرایط یا تأیید سه نفر از اساتید مورد تأیید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه مبنی بر حضور فرد متقاضی در درس مذکور و یا دارا بودن مدرک سطح ۴ در حوزه دانشی فقه و اصول؛

تبصره: منظور از شش سال درس، داشتن سابقه حضور شش سال درس خارج فقه و شش سال درس خارج اصول می‌باشد که پس از اجرایی شدن این آیین نامه در آینده طبق ضوابط ابلاغی، شرکت در دروس عالی دانش‌های مصوب نیز می‌تواند محاسبه گردد.

۲) دارا بودن حکم و یا مجوز رسمی تدریس دروس فقه و اصول در سطح سه؛

44

دروس عالی
حوزه‌های علمیه

۱. منظور از حکم تدریس در این بند حکم تدریسی است که بر اساس مصوبه ۱۴۳۸ شورای عالی صادر می‌گردد.

۲. منظور از مجوز تدریس دارا بودن که استادی در سامانه اساتید سطوح عالی حوزه‌های

۳) دارا بودن ۸ سال سابقه تدریس موفق دروس اصلی تخصصی در رشته و گرایش دانش مرتبط با درس عالی مورد تقاضا در مقطع سطح ۴؛

تبصره ۱: تعیین دروس اصلی هر رشته، با پیشنهاد گروه علمی - تربیتی منتخب مدیریت امور اساتید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه و تأیید کمیسیون مراکز تخصصی خواهد بود.

تبصره ۲: منظور از تدریس موفق، تدریسی می‌باشد که براساس شاخص‌های معاونت آموزش حوزه‌های علمیه حائز حداقل امتیاز لازم باشد.

۴) دارا بودن سابقه پژوهش و تألیف مناسب در حوزه دانشی درس عالی مورد تقاضا با تأیید معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه؛

علمیه بدون طی مراحل ذکر شده در مصوبه ۱۴۳۸ شورای عالی می‌باشد.

۱. منظور از تدریس موفق تدریسی می‌باشد که بر اساس شاخص‌های معاونت آموزش حوزه‌های علمیه حائز حداقل امتیاز لازم باشد.

تبصره: در احراز شرط فوق، باید کتب و مقالات پژوهشگر در سامانه پژوهشگران ثبت و مورد تأیید معاونت قرار گرفته باشد.

۵) دارا بودن مدرک سطح ۴ و یا معادل آن در حوزه دانشی مرتبط با درس عالی مورد تقاضا.

ماده ۸: دارا بودن همه شرایط مندرج در ماده ۷ ضروری است، در موارد خاص چنانچه متقاضی تدریس «درس عالی» فاقد برخی از شرایط اختصاصی باشد یا برخی از شرایط را به صورت کامل دارا نباشد، لکن دارای اشتغال علمی در دانش مورد تقاضا بوده و یا از لحاظ علمی مورد تأیید سه نفر از اساتیدی - که براساس این دستورالعمل دارای حکم تدریس دروس عالی می‌باشند - قرار گیرد؛ پرونده ایشان جهت تصمیم‌گیری به منظور شرکت در فرایند احراز صلاحیت علمی، به «هیأت ارزیاب» ارسال خواهد شد و در صورت تأیید این هیأت، فرایند احراز صلاحیت علمی ایشان شروع می‌گردد.

ماده ۹: احراز صلاحیت علمی و توانمندی مهارتی متقاضیان

تدریس از طریق مصاحبه علمی _ مهارتی به صورت حضوری

توسط «هیأت ارزیاب»، صورت می‌گیرد.

تبصره ۱: برای احراز صلاحیت علمی اساتید دارای سابقه، در

موارد خاص، تشخیص جایگزین برای مصاحبه حضوری بر

عهده «هیأت ارزیاب» خواهد بود.

تبصره ۲: برای احراز صلاحیت علمی اساتید دارای سابقه

تدریس موفق، به تشخیص «هیأت ارزیاب»، مصاحبه مهارتی

نیاز نمی‌باشد.

47

دروس عالی

حوزه‌های علمیه

ماده ۱۰: در مصاحبه علمی، ملاحظات و احراز نکات ذیل مورد

تأکید می‌باشد:

(۱) تسلط بر دانش مورد نظر و توانایی طرح و نقد

دیدگاه‌های مطرح و قدرت استنباط مسائل آن دانش از

منابع اصیل هر دانش (مثال در دانش تفسیر و کلام:

کتاب، سنت و عقل)؛

(۲) دارا بودن مبانی و روش‌شناسی استنباط مسائل

دانش؛

۳) تسلط کافی بر منابع و علوم مرتبط با دانش .^۱

ماده ۱۱: ارائه گواهی به اساتید موضوع این دستورالعمل و سایر

موارد مربوط به صدور و اعلام سوابق آن‌ها، بر اساس مصوبه

۱۳۴۰ شورای عالی خواهد بود.

۱. این بند در خصوص دانش‌هایی که دارای علوم مرتبط هستند مورد تأکید می‌باشد.
مثال: داشتن تسلط کافی در علوم قرآن، لغت و ... برای داوطلبان تدریس دروس عالی
تفسیر ضروری است. همچنین تسلط کافی بر مبانی عقلی و منطقی برای داوطلبان تدریس
درس عالی فلسفه اسلامی ضرورت دارد.

ج) شرایط طلاب شرکت کننده در «درس عالی» و نحوه اخذ مصاحبه علمی

ماده ۱۲: شرکت در «درس عالی» برای همه طلاب دارای گواهی

قبولی در همه دروس مصوب سطح سه (در همان رشته)،

مجاز می باشد. البته ثبت سوابق و اخذ مصاحبه علمی، صرفاً

برای طلاب دارای شرایط مندرج در ماده ۱۳، خواهد بود.

ماده ۱۳: طلاب دارای یکی از شرایط ذیل، می توانند در «دروس

عالی» شرکت نمایند:

49

۱) دارا بودن حداقل مدرک سطح ۳ در رشته تخصصی

مرتبط با «درس عالی» موضوع تحصیل؛

۲) اتمام دروس سطوح عالی و شرکت و اخذ نمره

قبولی در متون اصلی حوزه دانشی مرتبط با درس عالی

مورد تحصیل.

تبصره ۱: منظور از متون اصلی موضوع بند ۲، مجموعه دروسی است که به عنوان دروس پیشنهاد شرکت در دروس عالی آن حوزه دانشی، تعیین و ابلاغ می‌گردد. این دروس با پیشنهاد معاونت آموزش حوزه‌های علمیه و تأیید «هیأت ارزیاب» همان حوزه دانشی، تعیین می‌گردد. ارائه پیشنهاد از سوی گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی تخصصی جهت بررسی به معاونت آموزش، بلامانع است.

تبصره ۲: طلابی که دارای مدرک سطح ۳ در رشته تخصصی غیر مرتبط با موضوع تحصیل دروس عالی می‌باشند؛ با گذراندن متون اصلی موضوع بند ۲ در هر حوزه دانشی می‌توانند در «دروس عالی» مربوطه شرکت نمایند.

تبصره ۳: شرکت همزمان در دروس خارج فقه و اصول و «دروس عالی» نیز بلامانع است. (یک درس عالی و یک درس خارج فقه و یک درس خارج اصول) در این مقطع، ثبت خواهد شد و به عنوان یک سال سابقه نیز محاسبه می‌گردد.

تبصره ۴: میزان الزام شرکت در درس خارج فقه، طبق الگوی ابلاغی سطح ۴ در رشته‌های مختلف می‌باشد.

ماده ۱۴: از طلاب واجد شرایط شرکت کننده در «دروس

عالی»، مصاحبه علمی براساس مصوبه ۱۰۵۴ شورای عالی

حوزه‌های علمیه اخذ می‌گردد.

تبصره: شرایط و ضوابط اخذ مصاحبه علمی «دروس عالی»

عیناً همان شرایط، فرایند و ضوابط مصاحبه علمی دروس خارج

فقه و اصول می‌باشد.

ماده ۱۵: اخذ مصاحبه علمی «دروس عالی» در هر سال

تحصیلی و بدون لحاظ وضعیت مصاحبه دروس خارج فقه و

اصول انجام می‌شود. (به عبارت دیگر: اخذ مصاحبه علمی

از «دروس عالی»، منوط به داشتن سابقه مصاحبه علمی

دیگری نیست.)

ماده ۱۶: صدور مدرک تحصیلی سطح چهار فقه و اصول، منوط

به شرکت و قبولی در مصاحبه علمی دروس خارج فقه و اصول

بر اساس شرایط و ضوابط مرتبط با این رشته است و همچنین

صدور مدرک تحصیلی در سایر رشته‌های فقهی و غیرفقهی نیز

تابع مقررات ابلاغی همان رشته و گرایش است.

ماده ۱۷: ممتحنین مصاحبه علمی «دروس عالی»، توسط گروه

علمی- تربیتی و یا استاد مُدرّس پیشنهاد شده و پس از تأیید

مدیریت مربوطه در معاونت آموزش و تأیید نهایی «کارگروه

علمی» هر حوزه دانشی، به عنوان ممتحن «درس عالی» در همان حوزه دانشی، معرفی خواهند شد.

تبصره ۱: کارگروه مذکور متشکل از اساتید برجسته هر حوزه دانشی بوده که توسط معاونت آموزش تعیین می‌شوند.

تبصره ۲: شرایط ممتحنین «دروس عالی»، بر اساس ابلاغیه معاونت آموزش خواهد بود.

ماده ۱۸: ثبت تقریرات طلاب «دروس عالی» در سامانه

تقریرات حوزوی ضروری بوده و شرط لازم برای مصاحبه علمی می‌باشد.

ماده ۱۹: کلیه امتیازات قابل محاسبه در نمره نهایی مصاحبه

علمی دروس خارج فقه و اصول، متناسب با «دروس عالی»

تدوین و توسط معاونت آموزش ابلاغ می‌شود و همانند

مصاحبه دروس خارج فقه و اصول نیز محاسبه می‌گردد.

د) ارزیابی «دروس عالی»

ماده ۲۰: در هر سال تحصیلی از «دروس عالی»، ارزیابی علمی و اجرایی به عمل می آید.

ماده ۲۱: معاونت آموزش حوزه‌های علمیه با همکاری مدیریت‌های استانی نسبت به ارزیابی «دروس عالی» در هر سال تحصیلی بر اساس موارد ذیل، اقدام خواهد کرد:

۱) فرایند شناسایی، جذب، پذیرش و صدور مجوز داوطلبان تدریس «دروس عالی»؛

۲) ثبت‌نام و شرکت طلاب در «دروس عالی»
ارزیابی میزان استقبال؛

۳) شناسایی و بررسی چالش‌ها، مسائل و موانع توسعه «دروس عالی».

ماده ۲۲: معاونت آموزش حوزه‌های علمیه با همکاری گروه‌های علمی - تربیتی مرتبط با «دروس عالی»، ستادهای راهبری دانش‌های مختلف، کمیته‌های تخصصی و ... نسبت به ارزیابی علمی «دروس عالی» با تأکید بر منهج و محتوای ارائه شده توسط اساتید اقدام خواهد کرد.

ماده ۲۳: گزارش ارزیابی علمی و اجرایی از «دروس عالی» در

هر سال تحصیلی، پس از انجام و بررسی و تحلیل، به همراه

راه‌کارهایی برای ارتقاء آن، به شورای عالی و شورای گسترش

ارائه خواهد شد.

ماده ۲۴: به منظور بررسی وضعیت منهج و محتوای «دروس

عالی»، تقویت و توسعه این دروس و همچنین هم‌افزایی و

استفاده بهینه از فرصت‌ها و امکانات، کمیته‌ای متشکل از

معاونت آموزش، معاونت پژوهش، دفتر برنامه‌ریزی و نظارت

راهبردی، مدیریت حوزه علمیه قم، جمعی از اساتید «دروس

عالی» باریاست معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، تشکیل و

به این امور رسیدگی خواهند کرد. نحوه برگزاری جلسات بر

عهده معاونت آموزش خواهد بود.

ه) هیأت ارزیاب

ماده ۲۵: بررسی احراز صلاحیت علمی و مهارتی داوطلبان تدریس «دروس عالی» توسط «هیأت ارزیاب» که متشکل از سه نفر از اساتید و صاحب نظران برجسته حوزوی در هر حوزه دانشی هستند، انجام خواهد شد.

ماده ۲۶: اعضای «هیأت ارزیاب» ابتدا توسط معاونت آموزش به مدیر حوزه های علمیه پیشنهاد و در صورت تأیید ایشان، جهت تصویب نهایی به شورای عالی پیشنهاد می شود.

55

دروس عالی
حوزه های علمیه

تبصره: تأیید اعضای «هیأت ارزیاب» توسط شورای عالی، به منزله «صدور مجوز تدریس» در «دروس عالی» در همان حوزه دانشی برای اعضای مذکور نیز می باشد.

و) امتیازات و حمایت

ماده ۲۷: کلیه سوابق تدریس اساتید موضوع این دستورالعمل، همانند و همسان با اساتید دروس خارج فقه و اصول ثبت شده و مشمول حمایت‌های حوزه‌های علمیه همانند اساتید دروس خارج فقه و اصول خواهند بود.

ماده ۲۸: سوابق شرکت طلاب واجدالشرایط شرکت‌کننده در «دروس عالی» با رعایت ضوابط ذکر شده برای حضور در درس و مصاحبه علمی و ... همانند دیگر طلاب مقطع خارج، ثبت و کلیه امتیازات این مقطع برای طلاب مذکور نیز محاسبه خواهد شد.

ماده ۲۹: نحوه توسعه «دروس عالی» در حوزه‌های علمیه استانی، همانند دروس خارج فقه و اصول می‌باشد.

ماده ۳۰: معاونت آموزش حوزه‌های علمیه با همکاری واحدهای آموزشی تخصصی نسبت به توسعه و حمایت از «دروس عالی» اقدام خواهند کرد.

ماده ۳۱: در موارد پیش‌بینی نشده در این دستورالعمل، ملاک، ضوابط ابلاغی معاونت آموزش در موضوعات مرتبط خواهد بود.

این دستورالعمل در ۳۱ ماده و ۱۶ تبصره تدوین شد و در تاریخ ۱۴۰۴/۱۱/۰۶ طی نامه شماره ۱۳/۳۸۶۹۸ به تأیید مدیر حوزه‌های علمیه رسید.

پیشگ

۰۶/۱۱/۱۴۰۴

تاریخ

۳۸۶۹۸/۱۳

شماره

دارد

موضوع



حضرت آیت الله اعرافی دامت توفیقاته

مدیر محترم حوزه‌های علمیه

سلام علیکم

با احترام؛ همانگونه که مستحضرید شورای محترم عالی، آیین‌نامه «دروس عالی (خارج غیر فقه و اصول)» را در جلسات مختلف آن شورا بررسی و طی مصوبه شماره ۲۰۵۳ اِیلاخ نموده است. معاونت آموزش نیز طی بررسی‌های مختلف و مشورت با کارشناسان، اساتید و صاحبزطران مختلف، نسبت به تدوین دستورالعمل «برگزاری دروس عالی (خارج غیر فقه و اصول)» اقدام کرده است که به پیوست محضر حضرتعالی تقدیم می‌شود. خواهشمند است در صورت صلاحدید، نسبت به اِیلاخ این دستورالعمل، عنایت مقتضی را مبذول فرمائید. دوام توفیقات حضرتعالی را از خداوند متعال خواستارم.

ابوالقاسم مقیمی حاجی

معاون آموزش

معاون آموزش

57

دروس عالی

حوزه‌های علمیه

تاریخ: 1404/11/06 شماره: 13/38698 موضوع: ارسال دستورالعمل اجرایی «دروس عالی» (خارج غیر فقه و اصول) پیرو مصوبه 2053 شورای محترم عالی جهت اِیلاخ

معاون آموزش

مدیر حوزه‌های علمیه - اصل - 1404/11/06

ارجاع شده

(زمان : 1404/11/08 08:29:58)

معاون آموزش - اصل - 1404/11/08

بسمه تعالی - با سلام و تسلیات، به صورت آرمایشی دو ساله دستورالعمل پیوست «برگزاری دروس عالی (خارج غیر فقه و اصول)» مورد تأیید است و بر اهتمام به اجرای دقیق این طرح بسیار مهم و دستورالعمل آن و بازگردگری سالانه و گزارش ناگذ می‌نمایم - اعرافی - 1404/11/7

ارجاع شده

(زمان : 1404/11/17 22:46:32)

